

Patnáct opatření pro boj s chudobou – REFRESH

1. Regulovat pronájem více bytů přes živnostenské oprávnění

1. Pronájem více bytů jako podnět ke kontrole kvality bydlení

Gestor: MPO, MPSV, MMR, MZd, MV

ÚP ČR identifikuje, zda některou dávku na bydlení vyplácí na opakující se bankovní účty (klienti uvádějí čísla účtů svých pronajímatelů do žádostí o PnB/DnB). Po zmapování situace ověří, zda bydlení v domech identifikovaných jako sloužící k „pronajímání příjemcům dávek“ odpovídá standardům kvality dle platných norem (technický stav domu, hygienické podmínky (přívody vody, tepla), zásady protipožární ochrany), včetně administrativního ověření, zda dotčené orgány (stavební úřad, hygienická stanice, hasiči) provedly za poslední tři roky v domě kontrolu související s kvalitou bydlení a s jakým výsledkem. V případě nalezení problémů zahájí ÚP ČR jednání s pronajímatelem bytů o možnosti zastavení výplaty dávek v případě neodstranění identifikovaných problémů s kvalitou bydlení a současně ÚP ČR projedná s obcí možnosti nalezení jiného ubytování pro dotčené příjemce dávek. Přestat vyplácet dávky z důvodu nedostatečné kvality bydlení bude pro vymezené nemovitosti možné bezprostředně po odstěhování stávajících příjemců dávek do vhodného bydlení v rámci dané obce.

2. Dokončení hodnotových map nájemného pro stanovení normativů dávek na bydlení

2. Úprava normativů dávek na bydlení na základě umístění obcí v rámci ČR

Gestor: MMR, MPSV

MPSV využije od MMR dostupné mapy prostorově odloučených regionů, vzdálenosti obcí od center ekonomického rozvoje a dalších map regionálního rozvoje k doplnění konstrukce stávajících normativů na bydlení o další faktor – umístění obce v rámci ČR. Srovnatelně velké obce co do počtu obyvatel (např. Kladno a Děčín) tak budou mít reálnější normativní náklady odrážející odlišnou dopravní dostupnost vzhledem k Praze. Lze předpokládat, že pro menší obce v odlehlých oblastech ČR se normativ sníží, zatímco pro Prahu jej bude možné navýšit. Výše nákladů srovnatelných s nájemným, částek, které se započítávají za pevná paliva, a částek normativních nákladů na bydlení stanovuje každoročně nařízení vlády vydávané v prosinci roku předchozího. Zachování úprav jednou do roka, stejně jako zachování dosavadních vstupů do normativů, jimiž jsou data Českého statistického úřadu, budou zárukou kopírování vývoje nákladů na bydlení na trhu.

3. Jasně nastavení hygienických standardů bytů, které by zaručovaly faktickou kvalitu bytu (např. tekoucí voda, hygienické zázemí, fungění elektrika apod.) a stanovení počtu metrů čtverečních na osobu v dané domácnosti

nahrazeno úpravou opatření č. 1

4. Zavedení povinnosti trvalého pobytu v obci, kde jedinec fakticky bydlí

4. Hlášení k trvalému pobytu v obci jako doklad o skutečném pobytu

Gestor: MV, MPSV

Pro výplatu dávek na bydlení se stane rozhodným skutečný pobyt žadatelů o dávku na bydlení, jejich společně posuzovaných osob a dospělých nezaopatřených dětí. Trvalý pobyt bude první podmínkou pro čerpání dávek na bydlení jakožto doklad o pobytu skutečném. Žadatelé tak budou motivováni k uvedení svého skutečného pobytu do souladu s pobytem trvalým. Půjde o tzv. vyvratitelnou právní domněnku, kterou bude možno ověřit či vyvrátit šetřením v místě, tj. kontrolou ÚP ČR provedenou v domácnosti žadatele o dávku.

5. Nákup, opravy a rekonstrukce objektů pro bydlení a výstavba obecních nájemních bytů v bytových domech

Gestor: MMR, MPSV

Další kolo výzvy v rámci programu Výstavba bude více zacíleno na ORP, v nichž bylo identifikováno zvýšené riziko ohrožení vážnou bytovou nouzí (bodovým zvýhodněním nebo cíleně oddělenou alokací prostředků v rámci výzvy). Zároveň bude stejný seznam nejvíce postižených ORP obdobně zohledněn při vyhlášení dotačních programů MPSV na sociální práci. Mezi uznatelnými náklady investice bude rovněž výkup nemovitostí k rekonstrukci. Kromě limitu 200 tisíc eur za 3 roky u podpory malého rozsahu de minimis bude v investičních nástrojích (výhodných půjčkách s dlouhou dobou splatnosti) využíváno podpory formou služeb obecného hospodářského zájmu, které umožní obcím čerpat vyšší částky.

6. Revize dávkového systému: zvážit sloučení příspěvku a doplatku na bydlení, zastropovat výplaty dávek dle hodnotových map nájemného, zajistit adresnost vyplácení dávek, zúžit okruh spoluzijících osob v domácnosti a zkrátit vyplácení např. paušálů na energie

Gestor: MPSV

do značné míry nahrazeno úpravou opatření č. 1, 2 a 4

K revizi dávek na bydlení, ať už jejich sloučením do přídatku na bydlení, nebo úpravou dávek stávajících, bude přistoupeno tak, aby zároveň byla zákonem či zákony ošetřena podpora osob v nejistém bydlení, tj. v jiném než vlastním, nájemním nebo družstevním bydlení a dále v bytech, které byly shledány jako zdravotně či stavebně technicky nevyhovující pro trvalé bydlení. Zákon nebo zákony musí prostřednictvím nastavení specifických podmínek pro přiznání dávky osobám v nejistém bydlení regulovat situaci akutní bytové nouze, např. po uzavření ubytovny, a dále situaci osob vstupujících na trh s bydlením, např. po ukončení ústavní péče nebo hospitalizace. V případě absence regulace těchto případů zůstane řešení

bytové nouze na obcích, jejichž jediným nástrojem pak bude často jen umístění dotčených osob v pobytových sociálních službách, které nelze vnímat jako optimální, ekonomicky výhodné ani trvalé řešení.

Dávku nelze přestat vyplácet osobám, které neměly příležitost si zabezpečit jiné, vyhovující bydlení, nebo jim k tomu nebyla poskytnuta součinnost sociálním pracovníkem obce.

V souladu s opatřením č. 1 může ÚP rozhodnout o ukončení vyplácení dávky podpory bydlení do ubytovny/bytu, ve kterých bylo kompetentními orgány shledáno porušení standardů kvality dle platných norem s výzvou k odstranění závad, přičemž majitel/provozovatel je ve stanovené lhůtě neodstranil. Vyplácení dávky není ukončeno osobám, které dosud neměly možnost si zabezpečit jiné vyhovující bydlení, a v ubytovně/bytě i nadále bydlí.

7. ~~Zákonně upravit možnost poskytovat data obcím o poskytnutých sociálních dávkách a vykonávané sociální práci~~

V této věci MPSV vydalo metodický pokyn o sdílení informací mezi zaměstnanci ÚP ČR, sociálními pracovníky MěÚ a poskytovateli sociálních služeb.

7. Provázat poskytování sociálních dávek s výkonem sociální práce v obci

Gestor: MPSV, SMS a SMO

MPSV projedná se zástupci obcí způsob provázání poskytování sociálních dávek na bydlení se způsobem zajišťování podpory sociální práce na obcích na základě zpracované "Analýzy financování sociální práce v přenesené působnosti" v rámci přípravy novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Cílem bude dospět k souladu a efektivitě při vynakládání prostředků státu a samospráv jak v oblasti výplaty sociálních dávek, tak také rozvoje sociální práce na místní úrovni.

8. ~~Personálně a finančně posílit Úřady práce, Policii ČR či pedagogické pracovníky ve vyloučených lokalitách~~

8. Personálně, finančně a metodicky posílit KoP Úřadu práce, služebny PČR a regionální školy na vybraných územích ORP

Gestor: MPSV, MV a MF

Cílem tohoto opatření je zejména projevit porozumění na vládní úrovni, že některé regiony zaostávají ve svém rozvoji v důsledku léta neřešeného nepříznivého socioekonomického vývoje, odlišného od zbytku území ČR, a potřebují proto zvláštní podporu při nastavování způsobu financování státu v oblasti podpory vzdělávání (včetně zvyšování kvality škol), prevence a řešení kriminality a zohlednění zvýšené zátěže pracovníků státní správy působících v oblastech se strukturálními a společenskými problémy. Součástí dobrého zacílení finančních prostředků a vhodného rozdělení „tabulkových“ míst bude metodické vedení odpovědných resortů ve vztahu ke svým regionálním pracovištím směřující k vyrovnání rozdílů v rozvoji regionů ve sledovaných ukazatelích, jimiž jsou např. míra kriminality,

nezaměstnanosti, zadlužení nebo podíl osob s nedokončeným středoškolským vzděláním.

9. ~~Zákonně definovat, co je přechodné bydlení a jakou má funkci za účelem eliminace tzv. ubytoven~~

9. ~~Ubytovny a nebytové prostory eliminovat zabydlením jejich obyvatel v bytech bez možnosti do těchto objektů nadále vyplácet sociální dávky~~

Gestor: MV, MPSV

Opatření je obdobou opatření č. 1 pro zajištění kvality bytů. Shodně s ním předpokládá nepříznávání dávek do daných objektů bezprostředně po přestěhování stávajících příjemců dávek do vhodných bytů v rámci obce.

10. ~~Umožnit oddlužení osob v exekuční pasti bez nastavení minimálního limitu splacení pohledávek~~

Gestor: MSP

Nelze považovat za splněné vyjma poživatelů důchodu a osob s dluhy z dětství. Na pokles zahájených insolvenčních řízení krátce po prvotní vlně navýšení bezprostředně po přijetí novely insolvenčního zákona je nutno reagovat zajištěním skutečně „nulového“ limitu pro splacení pohledávek, jak bylo toto opatření zamýšleno. Nutno je také dořešit horší postavení osob v procesu oddlužení oproti osobám s nepřednostními pohledávkami v exekuci, kdy se částka, za kterou má splácející dlužník přežít, s nástupem do oddlužení snižuje.

11. ~~Striktně navázat pobírání dávek na sociální práci a školní docházku~~

Gestor: MPSV, MŠMT

Návaznost pobírání dávek na sociální práci řeší opatření č. 7, školní docházka již na výplatu dávek navázána je.

12. ~~Změnit povinnost školní docházky (neohraničovat věkem, ale např. stanovit povinnou školní docházku do ukončení vzdělávání, např. dosažením výučního listu) a omezit předčasné odchody dětí ze vzdělávání~~

12. ~~Zajistit zacílení povinného předškolního vzdělávání dětí s rizikem školního neúspěchu a omezit předčasné odchody dětí ze vzdělávání na středních školách~~

Gestor: MŠMT, MPSV

Bez nutnosti měnit stávající povinnou školní docházku zpracuje MŠMT návrh na zajištění docházky dětí ze znevýhodňujícího prostředí do mateřských škol. MPSV navrhne depistáž těchto dětí ve věku již od 3 let, kdy již mohou být v předškolních

klubech podporovaných MŠMT připravovány pro nástup do mateřské školy na povinný předškolní rok. Po dobu povinné školní docházky, včetně povinného předškolního roku, bude MPSV s podporou evropských fondů zajišťovat program bezplatného stravování ve školkách a školách pro děti ze sociálně slabých rodin. Předčasné odchody dětí z odborného vzdělávání podpoří MŠMT metodicky a finančně zejména v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde podíl tzv. drop-outs dosahuje trojnásobku průměru za celou ČR. MPSV zachování dětí na školách zohlední v dávkovém systému nezapočítáním příjmů studentů do rozhodného příjmu rodiny pro nárok na sociální dávky a zohledněním nákladů nezaopatřených dětí na ubytování zajišťované střední školou pro nárok na dávku poskytovanou rodině.

13. Posílit sociální práci a sociální prevenci: pracovní a hygienické návyky, práce s dětmi a podpora vzdělávání, prevence kriminality a konzumu drog, schopnost udržet si bydlení apod.

Návaznost pobírání dávek na sociální práci řeší opatření č. 7, podporu vzdělávání opatření č. 12 a prevenci kriminality opatření č. 15.

14. Zajistit, aby všichni práceschopní skutečně pracovali vč. dlouhodobého zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných osob, např. revize veřejně prospěšných prací, tak aby bylo možné je využívat dlouhodobě bez nutnosti opakované evidence na Úřadu práce

14. Zajistit, aby se práceschopným dlouhodobě nezaměstnaným osobám vyplatilo pracovat, s využitím dostupného zaměstnávání, dluhového poradenství a integračních sociálních podniků

Gestor: MPSV, MPO, MSP

V rámci Balíčku zaměstnanosti bude, vedle zintenzivnění kontrol nelegální práce ze strany Státního úřadu inspekce práce, sledován cíl dostat dlouhodobě nezaměstnané a osoby „v pasti“ nezaměstnanosti, kterým se pracovat nevyplatí zejména kvůli exekucím z důvodu příliš nízké nezabavitelné částky. Součástí tohoto opatření bude prosazení zvýšení životního minima a s ním i nezabavitelné částky, a dále uplatňování kategorizace uchazečů o zaměstnání s vazbou na vhodné nástroje aktivní politiky zaměstnanosti a jejich vzájemnou návaznost (prostupné zaměstnávání). Na pobočkách Úřadu práce bude rozvíjeno poradenství pro oddlužení s využitím seznamu regionálních akreditovaných poraden MSP s cílem dostat postupnými kroky osoby závislé na dávkách a zatížené dluhy do stavu, kdy budou moci nastoupit do zaměstnání na otevřeném trhu práce. MPSV spolu s MPO jako spolupředkladatelé zákona o sociálním podniku, jímž budou legislativně upraveny sociální podniky poskytující komplexní službu integračního zaměstnávání, zajistí předložení tohoto zákona k projednání vládou ČR.

15. Navrhnout konkrétní opatření s ohledem na rušení nočního klidu a sousedského soužití

15. Sdílet dobré praxe se zlepšováním sousedského soužití a způsoby dodržování (nejen nočního) klidu

Gestor: MPSV, SMO, SMS

Lokální potíže v sousedském soužití, stejně jako dodržování obecních vyhlášek o rušení nočního klidu, popíjení alkoholu apod., je nutno řešit s využitím lokálních zkušeností a dobré praxe. MPSV zahrne tuto problematiku do své gesce za sociální začleňování a bude ji řešit striktně se zapojením zástupců obcí, prioritně těch, kterým se místní soužití daří řešit.